

ע"פ 23079/09/15 - גקי מור, אבנר שפיר, דליס 2001 בע"מ, י.ש. המובילים בע"מ, א.ד. נתיבי המרכז בע"מ נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

ע"פ 23079-09-15 מור (אסיר) ואח' נ' מדינת ישראל

בפני כבוד השופטת בכירה דבורה ברלינר - אב"ד

כבוד השופט, סגן נשיא ג'ורג' קרא

כבוד השופטת אסתר נחליאלי חיאט

המערערים

1. גקי מור (אסיר)

2. אבנר שפיר (אסיר)

3. דליס 2001 בע"מ

4. י.ש. המובילים בע"מ

5. א.ד. נתיבי המרכז בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד אהרון בן שחר ועו"ד תמיר חזז

נגד

המשיבה

מדינת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד עילית פאלוך ועו"ד כנרת מור

פסק דין משלים

1. כתב האישום בתיק זה אוחד שני פרקים כאשר כל פרק מורכב ממספר רב של אישומים. 6 מבין הפרקים (הכוללים יחד 26 אישומים) מתעדים פעילות עבריינית נרחבת ושיטתית בתחום עבירות המס למיניהן - עבירות על חוק מע"מ וכן עבירות על פקודת מס הכנסה. הפעילות בוצעה על ידי המערערים 1 ו- 2 וכן על ידי מספר חברות שבאמצעותן פעלו.

הפרק השביעי שונה באופיו. מדובר בעבירות סחיטה באיומים ונסיון לסחיטה באיומים המפורטים באישומים השונים שבפרק זה.

נציין מיד כי בסופו של יום הורשע המערער 1 בפרק זה גם בשתי עבירות של שיבוש מהלכי משפט שלא נטענו בכתב האישום.

כהערת פתיחה ועד שאנו מגיעים להתייחסות מפורטת יותר לעובדות כתב האישום, נאמר כי מדובר בכתב אישום חמור, בשכמותו לא נתקלים בתי משפט, גם כאלה שהתחום הפלילי ככלל, ותחום עבירות המס בפרט הוא לחם חוקם, ואשרינו שכך.

2. אלו בקצרה העובדות הרלוונטיות, העולות משבעת פרקי כתב האישום, ואשר נקבעו בסופו של יום כממצא ע"י בימ"ש קמא.

המערערים 1 ו- 2 הם אחים. בשנים הרלוונטיות 2007 - 2012 עסקו בהשכרת ציוד מכני לעבודות עפר ופיתוח, ופעלו באמצעות 3 חברות (המערערות 3 - 5). בכל שלושת החברות היו המערערים מנהלים פעילים.

לגבי שתיים מהחברות (דלס 2001 בע"מ ו.ש. המובילים בע"מ) דאגו לרשום אחרים כבעליה של החברה.

בחברה השלישית, א.ד. נתיבי המרכז בע"מ - היו רשומים שני המערערים כמנהלים, מערער 1 כדירקטור ומערער 2 כמנהל, אולם בעקבות מידע על חקירה שנפתחה במשרדי פקיד שומה ביקש מערער 1 להימחק מרישומו כדירקטור בחברה.

3. הפרק הראשון מתעד הוצאת חשבוניות פיקטיביות לעוסקים שונים, דהיינו חשבוניות המתעדות עסקאות שלא נעשו. סך הכל נטען בכתב האישום כי מדובר בסכום של כ- 95 מליון ש"ח. נעיר כי הסכום שנקבע כממצא בהכרעת הדין הוא 86 מליון ש"ח. בתמורה קיבלו המערערים את סכומי המע"מ שננקבו בחשבוניות וכן עמלות נוספות. בכך העלימו מס וסייעו לאחרים המקזזים להעלים מס.

העבירות שיוחסו למערערים בגין האישומים בפרק הראשון הן עבירות על פי חוק מע"מ - סעיף 112(ב1) ביחד עם סעיף 112(ב2)3.

בפרק השני מדובר על אותה פעילות, הפעם בהיבט של פקודת מס הכנסה, בהפיצם את החשבוניות הפיקטיביות פעלו המערערים בכוונה לאפשר לאחרים (מקבלי החשבוניות) להתחמק ממס ואיפשר להם להכין רשומות כוזבות לצרכי תשלום מס הכנסה. העבירות שיוחסו להם בפרק זה היו על סעיפים 220(4) לפקודת מס הכנסה וכן 220(5) לפקודה.

4. בפרק השלישי ואריאציה נוספת במשפחת עבירות המס. בדו"חות שהוגשו למע"מ ניכו המערערים 1 ו- 2, כל פעם באמצעות חברה אחרת מבין המערערות 3 - 5, מס תשומות, מבלי שהיה להם מסמך כדין המאפשר זאת.

המערערים רשמו בדו"חות סכומים סתמיים ובדויים ללא תיעוד המאפשר זאת כאמור. הסכומים שנרשמו היו קרובים למספר העסקאות שנקבו, אף אלו סכומים בדויים וסתמיים באופן שהסכומים כמעט התקזזו זה מול זה, כך שהמערערים כמעט לא היו חייבים בתשלום.

עוד הסתעפות של אותה התנהלות עניינה בהגשת דו"חות כוזבים המתעדים הוצאות כוזבות כדי לצמצם ככל האפשר את סכום ההכנסה החייבת במס.

5. הפרק הרביעי מתעד את התעלמותם הגורפת והבוטה של המערערים 1 ו- 2 מניהול ספרי חשבונות או כל רישום אחר שהיה עליהם לנהל הן מכוח חוק מע"מ והן מכוח פקודת מס הכנסה.

הפרק החמישי אף הוא שייך ל"משפחת" עבירות המס, אולם בזווית אחרת. למערער 1 מספר נכסי נדל"ן אותם השכיר, וגבה שכר דירה. באופן לא מפתיע (לאור התנהלותו הכוללת) - לא דיווח המערער 1 על הנכסים

שבבעלותו אותם כאמור השכיר, ובכך עבר 5 עבירות על סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה.

בתחום עבירות המס (שאינן רלוונטיות לענין היקף הנזק שנגרם לאוצר המדינה), מצטרפות העבירות באישומים הרביעי והשישי שעניינן אי ניהול ספרים וזיוף פנקסי חשבוניות, ומחיקת רישום כדירקטור.

אם לא די בכל עבירות המס עד כה, בא האישום השביעי ומוסיף נדבך (הפעם באשר למערער 2). המערער 2 זייף כרטיס לקוח על שם חברה שעמה היו למערער 4 קשרים וזאת כדי להימנע מתשלום מס.

6. בתגובתה לאחת העתירות שהוגשו בתיק זה, ציינה המדינה כי לענין הנזק שנגרם לאוצר המדינה מתכנסות עבירות המס תחת 4 ראשי פרקים:

- א. כ- 13 מיליון ₪ קרן המע"מ הנובע מהחשבוניות הפיקטיביות אותן הפיצו (הפרק הראשון).
- ב. מס הכנסה על עמלות שקיבלו תמורת החשבוניות הפיקטיביות בגובה המע"מ וכן מס הכנסה על שכר הדירה (פרקים שני וחמישי) סה"כ 9 מיליון ₪ קרן.
- ג. מס הכנסה, בגין הוצאות כוזבות עליהן דיווחו המערערים בדו"חות השנתיים כ- 3.5 מיליון ₪ קרן מס (פרק שלישי).
- ד. תשומות כוזבות אותן דרשו המערערים בדו"חות החודשיים למע"מ כ- 8 מיליון ₪ קרן מס (אף זאת בפרק השלישי).

היקף הנזק שנגרם לאוצר המדינה בסופו של יום כתוצאה ממעשי המערערים תפס נפח רב בטיעוני הסנגוריה. הטענה שאולי ניתן להגדירה כטענה מרכזית, היתה כי למעשה לא נגרם כל נזק לאוצר המדינה בהתחשב בכך שמקזזי החשבוניות הפיקטיביות החזירו את מלוא סכום המע"מ העולה מהחשבוניות, והרי לך הטבת נזקה של המדינה במלואו.

מעבר לנדרש, כביטוי להכרתם במשמעות מעשיהם ובעיקר כדי לסיים את הפרשה, היו המערערים מוכנים להחזיר פעם נוספת את סכום המע"מ, קרי 13,000,000 ₪, אלא שהמדינה הציבה קשיים בדרכם וסרבה לספק להם נתונים רלוונטיים ועל כן בסופו של דבר, לא הועבר סכום זה לידי המדינה. נחזור לנושא זה בהמשך.

7. כאמור, הפרק השביעי הוא "אופרה אחרת". המערער 1 בנה בניה לא חוקית. משננקטו הליכים לרבות הוצאת צו הריסה בגין בניה זו, איים המערער 1 ביחד עם אחר, על פקח הוועדה המקומית והפחידו אותו. האיומים היו מפורשים, בוטים וכללו איום ברצח, שלא לדבר על היותם וולגריים ופוגעניים.

בגין כך הורשע המערער 1 בעבירת סחיטה ונסיון סחיטה.

לא רק הפקח זכה לנחת לשונם של המערערים (והפעם מדובר בשני המערערים), גם ראש המועצה הוכנס לתמונה.

המערערים שניהם נכנסו לשיבת המועצה כאשר מערער 1 חמוש באקדח והודיעו לראש המועצה כי "דם ישפך פה, ואף אחד לא יהרוס את הנכס הזה".

אישום נוסף בפרק זה עניינו התנהלות דומה של מערער 1 כלפי מתלונן נוסף על רקע רצונו לגבות חוב בגין שיקים שלא נפרעו. גם הפעם השמיע המערער 1 כלפי המתלונן איומים על חייו, לצד התבטאות וולגרית ופוגענית.

בנוסף הורשע מערער 1 בשתי עבירות של שיבוש מהלכי משפט. לצורך הרשעה זו עשה בית המשפט שימוש בסעיף 184 לחסד"פ. הוכח כי בעת מעצרו, לאחר הגשת כתב האישום, פנה המערער לעדי תביעה ושוחח עימם לפני או אחרי עדותם בבית המשפט.

מדובר בשיבוש מובהק של מהלכי משפט, שעל כן ראה בית המשפט להרשיע בעבירה זו, הגם שלא יוחסה למערער בכתב האישום. בשורה התחתונה הורשעו המערערים בכל העבירות שיוחסו להם, למעט העבירות שיוחסו למערער 1 בפרק השישי באישום השני.

גזר הדין

8. בדומה להכרעת הדין, גם גזר הדין מפורט ומנומק ומתייחס לכל ההיבטים הרלוונטיים. בין היתר טען הסניגור כי בית המשפט התעלם מהיבטים מסוימים שהיו עשויים לפעול לטובת המערערים, ולא היא. ניתן כמובן לחלוק על קביעותיו ומסקנותיו של בית המשפט על המשקל שנתן לשיקול זה או אחר ו"תרגומו" לשנות מאסר או גובה הקנס. אולם, לא מצאנו ממש בטענה כי בית המשפט התעלם משיקולים רלוונטיים.

אלה קביעותיו המרכזיות של בית משפט קמא בגזר הדין:

א. מדובר בהפצה מגמתית של 300 חשבוניות (מספר החשבוניות נקבע על ידי בית המשפט כממצא בעקבות שמיעת הראיות). הפצת החשבוניות השתרעה על פני תקופה של כ- 6 שנים, והסתיימה רק כאשר נתפסו בכף.

המערערים סייעו לאחרים להשתמט ממס והשמיטו "סכומי כסף אדירים" מפקיד השומה ומנהל מע"מ.

בהתנהלותם של המערערים גלומה "התנערות שורשית וחצופה" מהוראות דיני המס. ההתנערות באה לידי ביטוי בכל אורך הדרך. כך למשל התעלמו המערערים גם מהתראותיו של רואה החשבון שלהם כי עליהם לנהל ספרים, ולא ניהלו ספרים כלל, זיוף כרטיס לקוח על ידי מערער 2, אף הוא ביטוי לכך, וזאת בנוסף לעצם הפצת החשבוניות הפיקטיביות, ניכוי מס תשומות, ובאופן כללי ביצוע כל העבירות בהן הורשעו.

לענין החשבוניות הפיקטיביות התייחס בית המשפט להבחנה שבין חשבוניות זרות לחשבוניות "פיקטיביות קלאסיות". "אלה גם אלה פסולות". כדי להסיר נושא זה מן הפרק נאמר כי גזה"ד משקלל גם אבחנה זו. בימ"ש קמא קבע כי אין מקום להקלה "משמעותית" בעונש בשל היבט זה וקביעה זו מקובלת עלינו.

ב. לענין ההבחנה בין שני המערערים:

ככלל, כל העבירות בוצעו בצוותא על ידי שני המערערים. בית המשפט דחה את הצגת המערער 2 כאדם "רפה שכל שאינו יודע מה הוא שח".

המערער 2 היה "חלק אינטגרלי מהמערך" ובדיעבד פעל להשגת הסדר טיעון, מהלך המצביע על יכולותיו. יחד עם זאת, "נותן הטון", האיש הדומיננטי, היה מערער 1 ולכך השלכה על קביעת המתחמים באשר לכל אחד מהשניים, וממילא על הענישה הקונקרטית.

ג. באשר למתחם:

הדרך הראויה אליבא דבית משפט קמא היא "לקבוע מתחם ענישה אחד לפרשת עבירות המס" כפי שהיא באה לידי ביטוי בששת הפרקים הראשונים של כתב האישום. מתחם נוסף נקבע לעבירות בפרק השביעי (סחיטה באיומים ושיבוש מהלכי משפט).

לענין עבירות המס - מדיניות הענישה כפי שהיא משתקפת מהפסיקה שהוגשה מצביעה על כך שהעונש ההולם הוא עונש מאסר ממושך לריצוי בפועל, ולצידו רכיבים עונשיים נוספים, ביניהם קנס משמעותי.

לענין עבירות הסחיטה והשיבוש - המערערים התגלו "כטיפוסים אימתניים, זורי פחד ואימה, אשר אינם מהססים להשיג את מבוקשם... בדרכי איום".

"חומרת העבירות, לרבות עבירות השיבוש (לגבי מערער 1) מחייבת ענישה משמעותית אשר תעביר מסר הולם ומרתיע".

ד. המתחמים שנקבעו הם כדלקמן:

באשר למערער 1 בגין עבירות המס: 5 שנות מאסר ברף התחתון ועד 9 שנים ברף העליון. לכך יצטרף

עמוד 5

קנס הנע בין 2 - 4 מליון ₪. לאלה יתווספו גם מאסרים על תנאי.

בגין עבירות הסחיטה: מאסר הנע בין 20 - 40 חודשים.

בגין עבירות השיבוש: בין 6 חודשים מאסר על תנאי ועד 7 חודשי מאסר בפועל ברף העליון.

באשר למערער 2:

בגין עבירות המס: 4 - 8 שנות מאסר, בצרוף מאסר על תנאי.

קנס הנע בין 500,000 ל- 1,000,000 ₪.

בגין עבירות הסחיטה: 3 חודשי מאסר על תנאי ועד 4 חודשי מאסר בפועל.

9. מיקום המערערים במתחמים שנקבעו:

בפני בית משפט קמא נפרשו נתוני האישיים של כל אחד מהמערערים ונשמעו גם עדים לענין העונש.

באשר למערער 1: המערער הוא כבן 60 וזו לו הסתבכותו הראשונה עם החוק. משפחתו עברה טרגדיה כאשר בנו נספה בתאונת דרכים. יחד עם זאת, מדובר במי ש"מסיבות של בצע כסף ושכרון הכוח והשליטה שלח ידו במרמה ובכחש". המערערים שניהם לא הסירו את המחדל חרף הכרזת סניגורם לאורך המשפט פעמים רבות, כי ברצונם לעשות זאת. התיק כולו התנהל תוך פרק זמן סביר שעל כן, אין לזמן שחלף משמעות עונשית.

בשורה התחתונה מיקם בית המשפט את מערער 1 ברבע העליון של המתחם שנקבע על ידו. בגין עבירות המס הוטלו עליו 8 שנות מאסר.

בגין עבירות הסחיטה - 20 חודשי מאסר בפועל. בגין עבירות השיבוש - 10 חודשי מאסר בפועל.

העונשים ירצו חלקם בחופף וחלקם במצטבר. סך הכל ירצה המערער 9 שנות מאסר בפועל, שאליו מצטרפים מאסרים על תנאי לתקופות שונות, בהתאם לעבירות שמדובר בהן.

הקנס הועמד על 2 מליון ₪ או שנתיים מאסר תמורתו.

10. באשר למערער 2: אף הוא נעדר הרשעות קודמות, והוא מטפל בשני ילדים אוטיסטים. יחד עם זאת, מדובר במי שלא הביע כל חרטה, והמשיך לטעון כי לא ביצע כל עבירה. כפועל יוצא, ממכלול הנסיבות, סברה כב' השופטת קמא כי יש למקם אותו בשליש העליון של המתחם והטילה עליו את העונשים הבאים:

בגין עבירות המס - 6 שנות מאסר.

בגין עבירת הסחיטה - 10 חודשי מאסר בפועל. לכך הצטרפו מאסרים על תנאי וכן קנס בסך 800,000 ₪ או 7 חודשי מאסר תמורתו.

עונשי המאסר ירוצו חלקם במצטבר וחלקם בחופף, כך שסך הכל ירצה 78 חודשי מאסר.

נעיר, כי כפי שניתן לראות בתהליך ישום המתחמים לכלל הענישה הספציפית, ביחס לשני המערערים, נפלה שגגה מעם בית משפט קמא באשר לכל אחד מהמערערים.

באשר למערער 1: המתחם לענין השיבוש, אליבא דבית משפט קמא, נע בין מאסר על תנאי ל- 7 חודשים. למרות זאת הוטלו על המערער 10 חודשי מאסר בפועל בגין עבירה זו, מבלי שבית המשפט ציין כי הוא סוטה ממתחם הענישה שנקבע על ידו מטעם זה או אחר.

באשר למערער 2: המתחם לענין עבירות הסחיטה שנקבע על ידי בית משפט קמא נע בין מאסר על תנאי ל- 4 חודשי מאסר. למרות זאת הוטלו עליו 10 חודשי מאסר בפועל בגין עבירות אלה, גם הפעם ללא התייחסות לסטייה ממתחם הענישה.

יחד עם זאת, בהינתן העובדה שבסופו של יום קבע בית המשפט כי תקופות המאסר בגין העבירות השונות ירוצו בחלקן בחופף זו לזו, לא ניתן לכמת את משקל הטעות לכלל אמירה אופרטיבית.

השתלשלות דינית

11. מילים ספורות על השתלשלות הדברים במהלך שמיעת הערעור:

מלכתחילה הוגש הערעור הן באשר להכרעת הדין והן באשר לגזר הדין. כפי שניתן לצפות ולהבין, חלק הארי של הודעת הערעור המפורטת התייחס להכרעת הדין.

לאחר שעות ארוכות של דיון שבהן נבחנו בקפידה טענות המערערים, המלצנו למערערים לחזור בהם מהערעור לענין הכרעת הדין. המלצתנו התקבלה והמערערים חזרו בהם מהערעור על הכרעת הדין (ראה פרוטוקול והחלטה מיום 18.2.16).

באותה ישיבה המלצנו בפני הצדדים להגיע לכלל הסכמה בדבר הסכום שיהווה הסרת מחדל, ודחינו את הדין לישיבה נוספת כדי לאפשר למערערים להסיר את המחדל.

למרבות הצער, בסופו של יום לא קרה מאום בנושא זה, כפי שיובהר בהמשך. עוד אנו רואים לציין בקצרה בגדר פיסקה זו, כי המערערים שהו תקופה ארוכה במעצר במהלך שמיעת הראיות, ושחררו בערבויות סמוך לפני מתן הכרעת הדין (שניתנה ביום 30.4.15), מערער 1 ביום 1.12.14 ומערער 2 ביום 15.2.15.

הערעור

12. לטענת הסנגורים: בית משפט קמא הטיל על המערערים "עונש לא מידתי החורג מכל עונש שניתן בעבר במקרים דומים". "גזר הדין מאיין את כל רוחו ומהותו של תיקון 113... הוא בניגוד לערך השוויון... ותוך קיפוח ואפליה של המערערים" (סעיף 2 להודעת הערעור).

הטענה בהקשר זה מתייחסת הן לקביעת המתחמים והן למיקום המערערים בתוך המתחמים. לענין המתחם: בית המשפט קבע "מתחם חמור ללא כל בסיס וללא הנמקה" (סעיף 16 להודעת הערעור). הסנגורים הפנו לפסקי דין בעבירות דומות בהיקפים גדולים מאלה שנקבעו כממצא בתיק זה, בהם נקבעו מתחמים נמוכים באופן ניכר, וממילא הענישה הקונקרטית אינה מתקרבת לענישה בתיק הנוכחי.

הסטייה ממדיניות הענישה הנוהגת, כרכיב מרכזי בקביעת המתחם מצדיקה, לדעת הסנגורים, התערבות בענישה.

נקדים ונאמר כי בנושא זה, קרי הסטייה ממדיניות הענישה הנוהגת, דעתנו היא כי יש ממש בטיעוני הסנגורים ומטעם זה, לצד טעמים אחרים, ראינו לנכון להתערב בענישה, כפי שיובהר בהמשך.

13. לצד הטיעון בדבר הסטייה המסיבית ממדיניות הענישה הנוהגת, העלו הסנגורים את ההשגות הבאות:

א. כלל טובות ההנאה שקיבלו המערערים מסתכם ב- 13 מליון ₪, "שכן הם לא עשו שימוש לעצמם בחשבונות... בחישוב מס נפרד של כל אחד מהם ייצא כי חובת המס של כל אחד מסתכמת ב- 2 - 3 מליון ₪" (סעיף 19 ב' להודעת הערעור).

ובאותו הקשר: במעשי המערערים לא מצוי מרכיב של הונאת מע"מ, שכן המערערים "לא קיזזו את המע"מ ומי שעשה זאת היו מקבלי החשבונות" (סעיף 13 להודעת הערעור).

יחד עם זאת, מציינים הסנגורים בנשימה אחת (באותו סעיף של הודעת הערעור) "המערערים הורשעו בכך שלא דיווחו לשלטונות המס על עמלות שקיבלו בסך של כ- 13 מליון ₪".

נעיר כבר בשלב זה כי לא ברור כיצד מתיישבים שני חלקי אותו סעיף זה עם זה. אם העלימו המערערים הכנסה של 13 מליון ₪, כלום אין בהעלמה זו בפני עצמה משום הונאת מע"מ? נשוב לנושא זה בהרחבה, במיוחד בהקשר של הסרת המחדל שתפסה נפח נכבד בטיעוניו של עו"ד בן שחר.

ב. בית משפט קמא ציין בגזר הדין כי יש הבחנה "בין חשבונית זרה לזו הפיקטיבית והיא ראויה להילקח בחשבון". בפועל - לא תרגם אמירה זו לכלל מעשה בענישה שהטיל (סעיף 19 להודעת הערעור).

ג. באשר למיקום המערערים בתוך המתחם: הטענה היא כי בית המשפט "לא התייחס כלל לנסיבות האישיות של המערערים" (סעיף 20 להודעת הערעור). הודעת הערעור מפנה לנסיבות

האישיות שהוזכרו לעיל (ראה פסקה ה'). בגדר נסיבות נוספות מפנה הסנגוריה גם לכך שלמערער 1 נכדה הסובלת ממחלה קשה והוא מסייע בגידולה, אשתו נכה, והוא עצמו סובל מסכרת ההולכת ומחמירה.

באשר למערער 2, ההפניה בראש פרק זה היא לכך שהוא מגדל שני ילדים אוטיסטים. באשר לשני המערערים, יש לשקול, מעבר למה שעשה בית משפט קמא, את העובדה שהיו במעצר לאורך רובה של התקופה שבה התנהל ההליך בבית משפט קמא.

ד. הסנגורים משיגים גם על גובה הקנסות. בשל גובהם של הקנסות - אין מדובר בענישה כלכלית אלא בתוספת לתקופת המאסר. המערערים לא יוכלו לעמוד בתשלום הקנסות ומשכך יאלצו לרצות את תקופות המאסר שנקבעו חלף הקנס, בצרוף לתקופות המאסר שהוטלו עליהם בגזר הדין. גם בנושא זה הטענה היא כי בית המשפט חרג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת, תוך הפניה לפסיקה רלוונטית.

14. כפי שצוין לעיל, מצאנו לנכון, בטרם מתן פסק דינו, לאפשר למערערים להסיר את המחדל או חלקו לפחות, לשם כך נדחה הדיון פעמיים, כאשר הישיבה האחרונה התקיימה ביום 31.10.16. נדגיש כי בישיבת יום 4.4.16 הודיעו הסנגורים בין היתר: **"אנחנו מוכנים גם היום להחזיר 13 מיליון ₪ מהכסף שלנו... הכסף הוא מהמזומנים שנתפסו ונמצאו בקופת המדינה..."** (עמ' 33 שורה 30 וכן עמ' 34 שורה 29).

בישיבת יום 31.10.16 השתנתה נימת הדברים. הדגש הושם על כך שהמערערים הסירו למעשה את המחדל. בלשונו של עו"ד בן שחר: **"אני באתי בהסרת המחדל ושילמתי את כל החוב. איך אני מבין את הסרת המחדל? הם מסתכלים על זה כקנס נוסף. אצלי הסרת המחדל זה הסרת החוב למדינה... לכן אני שילמתי את כל החוב שלי"**.

ובאשר לתשומות הפיקטיביות שבניכויין הורשעו המערערים: **"... אין כאן היבט כלכלי... הוא לא השתמש בתשומות אלה ולכן אין פה היבט כלכלי"**.

כאמירה גורפת - נאמר כי איננו מקבלים את הטענות על כל רבדיו. קביעתנו היא כי אין הסרת מחדל. יש היבט כלכלי לצד היבטים פליליים מובהקים בכל נושא התשומות הפיקטיביות ונדון בהם להלן.

דין והכרעה

15. על עבירות המסים - ככלל, והחשבוניות הפיקטיביות בפרט:

מה ניתן לומר ולחדש בנושא משמעותן של עבירות המס על כל שלוחותיהן שלא נאמר, ולא נלוש בפסיקה עד אין סוף.

בית משפט קמא התייחס בהרחבה לנושא זה, וציין, בין היתר, כי גריעת הכספים המסיבית מהקופה הציבורית פגעה באופן קשה ברציונל המונח בבסיסם של דיני המס. יש במעשים השלכה חמורה על המשק בכלל, על פוטנציאל מימון צרכי הציבור וממילא על המרקם החברתי, לצד הפגיעה בערכי השוויון.

לדברים אלה אנו מצטרפים במלואם, וניתן להוסיף עליהם עוד כהנה וכהנה. איננו מפריזים אם נאמר כי קיומה של מדינה מתוקנת מותנה, בין היתר, בכך שאזרחיה ישאו באופן שוויוני והוגן בנטל המסים השונים המוטלים עליהם. חלק נכבד מתקציב המדינה מושתת על המסים שהיא גובה.

ככלל, אין לך כמעט אזרח שאינו נאנק ואינו מתלונן על נטל המס שמכביד עליו, ובכל זאת הוא נושא בו, בין אם בהבנה ובין אם בחריקת שיניים.

מרמה והשתמטות מסיבית ושיטתית שגורעת מליונים מאוצר המדינה, פוגעת על כן לא רק בבסיס הכלכלי של תקציב המדינה אלא גם בכל אחד ואחד מיחיד הציבור פגיעה כלכלית, כמו גם תחושת פגיעה אישית על כך שבעוד הוא מתאמץ לשלם, יש מי ש"חוגג" על חשבון, קרי העברין שבדרכי מרמה אינו משלם.

בתיק הנוכחי מדובר בסוגים שונים של עבירות המס - בראש הפירמידה החשבוניות הפיקטיביות אולם חלק מפרקי כתב האישום מתעדים גם עבירות אחרות. סך הכל הרושם הוא שהמערערים לא בחלו בכל דרך שתמנע מהם את הצורך לשלם מסים, הם ואחרים שהסתייעו בהם, כדי להונות את רשויות המס.

16. מעט על החשבוניות הפיקטיביות:

אין דבר קשה יותר (בתחום עבירות המס) ומאוס יותר מאשר החשבוניות הפיקטיביות. לא בכדי הוגדרו בפסיקה **"כאבי אבות הטומאה"** (בתחום זה) (ע"פ (ת"א) 70637/99 **מדינת ישראל נ' אברהם**, (18.8.1999). קל מאד להוציא חשבוניות פיקטיביות. כל מה שדרוש הוא מדפסת, רצון ונכונות לביצוע עבירות. הא ותו לא. בע"פ 3151/13 **עבדאללה נ' מדינת ישראל**, (27.2.2014) אמר ביהמ"ש העליון מפי כב' הש' ג'ובראן כדלקמן:

"ייצור החשבוניות הפיקטיביות והפצתן התנהל במשך תקופה ממושכת והיה לדרך חיים המכניסה בקלות כספים רבים. העבירה של הפצת חשבוניות פיקטיביות היא חמורה ביותר כאשר מדובר בעבירות מס. בע"פ (ת"א) 70637/99 מדינת ישראל נ' אברהם [פורסם בנבו] (18.8.1999) ציין בית המשפט כי:
"העבירה של הפצת חשבוניות פיקטיביות היא אבי אבות הטומאה כשמדובר בעבירות מס. לא סתם השתמטות ממס, לא התחמקות מרישום, מדיווח או מתשלום, אלא יצירה ישמאין של חשבוניות פיקטיביות שמחטיאות גם את מי שמייצר אותן ולא פחות מכך את מי שמשתמש בהן".

היקף פעילותם של המערערים בתיק הנוכחי מהווה ראייה חותכת, ל"קלות הבלתי נסבלת" של הוצאתן. לאורך תקופה ארוכה של כ- 6 שנים פיזרו המערערים כ- 300 חשבוניות שהיקפן הכולל עמד, כפי שנקבע על ידי בית משפט קמא, על כ- 83 מליון ₪.

העובדה שהמערערים הרשו לעצמם להפיץ חשבוניות בסכומי עתק לאורך כל אותה תקופה, חוסר חששם כי ייתפסו, ממחישה ומבהירה את הגדרת החשבוניות הפיקטיביות כ"אבי אבות הטומאה" כאמור. קל מאד ליצרן ולהפיצן, קשה מאד לחשוף ולגלות את קיומן. בדרך כלל הגילוי הוא אגב חקירה בנושאים אחרים, או חקירה יעודית, כאשר מתעורר חשד חקירה מסוג זה מטבע הדברים מצריכה משאבים רבים, וגורעת אף היא מכספי הציבור.

החשבוניות הפיקטיביות הוגדרו לא פעם כמכת מדינה ואף זאת פועל יוצא של הקלות שביצורן והפצתן, ובמיוחד משמעותן כפי שהיא נתפסת על ידי המבצעים. לרוע המזל, גם אזרח הרואה עצמו כאזרח נורמטיבי שלא יעלה בדעתו לפגוע ברכוש חברו, ירשה לעצמו להיגרר להפצת החשבוניות. שהרי לכאורה איש אינו נפגע: המוציא זוכה לשכר על פועלו "המבורך". המקזז משתמש בהן ומצמצם או מאיין את חובותיו לרשויות המס וכולם "נהנים".

כאמור, הגוף היחיד שניזוק, הוא אותו גוף ערטילאי שנקרא מדינת ישראל. אזרחים שמוכנים לחרף את נפשם ולהתגייס למלחמה אם יהיה צורך בכך, כדי להגן על המדינה, אינם רואים כל פסול בגניבה ישירה בוטה, חצופה ומפורשת מהמדינה בעזרת החשבוניות הפיקטיביות.

היבט מיוחד של חומרה הגלום בחשבוניות הפיקטיביות הוא בשיתוף הפעולה בין מנפיקי החשבוניות לבין המקזזים. מנפיק החשבוניות חוטא ומחטיא. אין בכך כדי לגרוע מחלקם העברייני של המקזזים, ואין ספק שמדובר בחלק מהותי של הפעילות. אולם ככל שמדובר במנפיק החשבוניות, עצם העובדה שהוא קושר קשר עם אחר, יוצר לעצמו "קלינטורה" לחשבוניות המפוברקות ומאפשר לאחרים להשתמט באמצעי מרמה מתשלום מס, מוסיפה כאמור נדבך של חומרה.

נזכיר כי הפרק הראשון לכתב האישום שעניינו עבירות על סע' 117(ב2) לחוק מע"מ מונה לא פחות מ- 15 אישומים, כאשר כל אישום מתייחס ל"מקזז" אחר.

הפרק השני מתייחס לאותן חשבוניות, הפעם בהיבט של עבירות על סע' 220(5) לפקודת מס הכנסה. ללמדך, כי הפצת החשבוניות פוגעת בגביית המסים על סוגיהם השונים, כאשר כל פגיעה עומדת על רגליה העצמאיות - הפגיעה שעניינה אי תשלום המע"מ, והפגיעה שעניינה אי תשלום מס הכנסה.

17. עבירות המס הנוספות אותן ביצעו המערערים:

התנהלות המערערים בכל הקשור לרשויות המס משקפת חוסר מעצורים מוחלט. הפרקים הנוספים, שבמרבית העבירות בהן הורשעו המערערים, מתעדים התנהגות עבריינית מובהקת בכל הקשור לניהול ספריהן של החברות 3 - 5 בידי המערערים.

לא רק חשבוניות פיקטיביות הנפיקו המערערים אלא גם דו"חות סתמיים וכוזבים באמצעותם ניכו מס תשומות, שלא התבסס על נתונים מעשיים כלשהם, כלשונו של בית משפט קמא בגזר הדין: "... הם הכינו פנקסי חשבוניות

קוזבים והשמיטו הכנסות מתוך דו"חות שנתיים שהוגשו בשם החברות למס הכנסה" (עמ' 5 לגזר הדין).

איננו רואים להמשיך ולפרט את העבירות: אי ניהול ספרי חשבוניות, העלמת מסמכים ועוד. גם אם החשבוניות הפיקטיביות הן אבי אבות הטומאה, גלומה "טומאה" רבה בהתנהלות הכוללת.

המערערים "חגגו" על חשבון רשויות המס, ובמלים אחרות, על חשבון משלם המס הישראלי.

התנהלותם המרמיתית השיטתית כפי שהיא מתבטאת בגיוון בעבירות המס שביצעו, יש בה בפני עצמה כדי להוסיף נופך מיוחד של חומרה, נופך שאינו נשען רק על היקף הסכומים שמדובר בהם הגם שלהיקף הסכומים כמובן משמעות של ממש.

קביעת מתחם בעבירות המס לענין המאסר בפועל

18. בהתבסס על חומרתן של עבירות המס בהן הורשעו המערערים בתיק הנוכחי, היקפן, העובדה שמדובר בכ- 300 חשבוניות שהיקפן הכולל עמד על כ- 83 מליון ₪, אורך התקופה שמדובר בה, וכל שאר המרכיבים שפורטו לעיל, העמיד כאמור בית המשפט את המתחם על מנעד שבין 5 עד 9 שנות מאסר למערער 1 ו- 4 עד 8 שנות מאסר למערער 2.

כפי שצוין לעיל, טענתם המרכזית של המערערים לענין המתחם היא כי בית המשפט סטה סטיה ניכרת ממדיניות הענישה הנוהגת. אין אח ורע למתחמים שנקבעו על ידי בית משפט קמא "בית המשפט לא מצא לנכון לבסס את מתחם הענישה שנקבע על ידו... באותה מידה יכול היה בית המשפט לנקוב בכל מספר שהוא מבלי שלקביעה זו יש בסיס או קשר לפסיקה דומה.

הסנגורים קובלים על כך שבית המשפט למעשה התעלם מטבלת פסיקה שהוגשה לו על ידי הסנגוריה ואשר כללה מספר רב של פסקי דין. פסקי הדין שהובאו וצוטטו התייחסו לאותן עבירות בהיקפים גדולים בהרבה, ועדיין העונשים והמתחמים שנקבעו אינם מתקרבים למתחם בתיק הנוכחי.

במיוחד הושם דגש על ת"פ 38119-03-11 **מדינת ישראל נ' בראנס** (24.12.2013) נידון בבית משפט השלום בבאר שבע. בראנס הורשע ב-11,686 עבירות במסגרת 18 אישומים כאשר סכום המע"מ נובע מן העבירות עומד על כ-115,000,000 ₪, ולענין מס הכנסה היקפן הכספי של העבירות עומד על 381,422,605 ₪. בסופו של דבר נגזרו עליו 11 שנות מאסר. על שותפו באותה פרשה, עזרן, שהורשע בהפצת 655 חשבוניות פיקטיביות, שהמע"מ העולה מהן עומד על כ-10,000,000 ₪ ומס הכנסה של כ-30,000,000 ₪, הוטלו 6 שנות מאסר.

בית המשפט המחוזי שדן בערעורו של בראנס הפחית 18 חודשים ממאסרו, כך שסך הכל עליו לרצות 9 שנים ו-6 חודשים. על עזרן הוטלו בערעור 5 שנות מאסר. בעניינו של ברנס הוגשה בקשה לרע"פ לבית המשפט העליון

שנדחתה.

כדי להשלים את התמונה: על הנאשם השלישי באותה פרשה, דוד שבת, שהורשע בביצוע 1,500 עבירות מס, נגזרו בבית משפט קמא 8 שנות מאסר. בית המשפט המחוזי קיבל את ערעורו על גזר הדין והעמיד את המאסר על 6.5 שנים. בקשה לרע"פ בבית המשפט העליון נדחתה כך שהעונש נותר 6.5 שנים.

את ההשוואה, כך לטענת הסנגורים, יש לעשות בהתייחס לענישה שהוטלה על עזרן. כאמור, גם לגביו מדובר במספר כפול ויותר של חשבוניות בהשוואה למערער 1 והענישה לגביו הועמדה על 5 שנות מאסר.

עוד מפנים הסנגורים לת"פ 21218-07-13 **מדינת ישראל נ' שפק** (8.9.2014), שנדון בבית המשפט המחוזי בתל אביב. באותה פרשה מדובר היה בנאשמים שהורשעו במספר חשבוניות כפול ויותר בהשוואה לפרשיה הנוכחית. בית המשפט הטיל 58, 68 ו- 54 חודשי מאסר. בפועל, הענישה היתה אף פחות מכך, משום שהתיק הסתיים בהסדר טיעון. הסנגוריה מפנה לפסיקה נוספת, שהתמונה העולה ממנה מסתכמת באמירה שבית המשפט התעלם כליל מהקריטריון שעניינו מדיניות הענישה הנוהגת.

19. כפי שניתן לצפות, גם המדינה הגישה רשימת אסמכתאות. מבין פסקי הדין שהוזכרו על ידי המדינה אנו רואים להתייחס לע"פ 3336/12 **גבריאלי רבי נ' מדינת ישראל** (18.7.2013)(להלן: "פרשת רבי"). גם שם דובר בעבירות דומות, בהיקפים דומים. בית המשפט המחוזי הטיל 8 שנות מאסר, וערכאת הערעור התערבה והעמידה את תקופת המאסר על 7 שנים.

המדינה טענה כי אין מקום להשוואה בין התוצאה העונשית בפרשת רבי לבין התוצאה כאן, שכן הנימוק העיקרי להתערבותה של ערכאת הערעור שם היה חלופי הזמן, נימוק שאינו קיים בענייננו.

איננו סבורים שנימוק זה מאיין את הרלוונטיות של פסק הדין לענייננו. בית משפט קמא אמנם סבר כי העובדה ששמיעת ההוכחות התנהלה "בקצב משביע רצון" מצביעה על כך שאין "לזמן שחלף משמעות עונשית". עדיין אנו מצויים בשלהי 2016 ותחילת "המסע העברייני" כהגדרתו של בית משפט קמא, בשנת 2007. לפיכך, העונש שנקבע בפרשת רבי, המשקלל גם את חלופי הזמן - רלוונטי גם לענייננו.

במרבית האסמכתאות הנוספות שהובאו על ידי המדינה, מדובר בענישה שאינה עולה על 6 שנות מאסר. כך למשל ת"פ 989-06-09 **מדינת ישראל נ' פוראול השקעות בע"מ** (20.12.2012) שההרשעה בו היתה בעבירות דומות, כאשר סכום החשבוניות הכוזבות עמד על 101 מליון ₪, המע"מ על 14 מליון ₪ ולכך הצטרפה גם עבירה של גניבה ממעביד. כאמור, תקופת המאסר בפועל שהוטלה על הנאשם באותו תיק עמדה על 6 שנים.

איננו רואים להמשיך ולהפנות. די לנו כאמור, בתמונה הכוללת באשר למדיניות הענישה הנוהגת, המשתקפת גם מהטבלה שהוגשה על ידי המדינה, שאינה עולה בקנה אחד עם המתחם שנקבע על ידי בית משפט קמא.

20. מדיניות הענישה הנוהגת - היא רק אחד הקריטריונים לקביעת מתחם הענישה "... מלשון החוק עולה בבירור כי מדיניות הענישה הנוהגת כלפי עבירה מסוימת הוא רק שיקול אחד בקביעת מתחם העונש" (ע"פ 1903/13 עיאשה נ' מדינת ישראל, עמ' 7 (14.7.13)).

וכן: "... אין לטעות ולזהות בין מתחם העונש ההולם לבין טווח הענישה הנהוג, מדובר ביצורים שונים" (ע"פ 1323/13 רך חסן נ' מדינת ישראל (5.6.2013)).

אכן כך, מדיניות הענישה הנוהגת אינה חזות הכל. מתחם הענישה אמור לשקף קריטריונים נוספים שכולם יחד נותנים ביטוי לעקרון ההלימה. המתחם, כמו גם הענישה שבאה בעקבותיו, צריכים לשקף את הנכון והראוי למעשה העבירה בנסיבותיו.

21. יחד עם זאת, סטיה משמעותית ממדיניות הענישה הנוהגת הוכרה זה מכבר כמצדיקה במקרים המתאימים את התערבות ערכאת הערעור. תיקון 113 לחוק העונשין נועד, בין היתר, להביא ל"האחדת" הענישה, למנוע מצב שבו בשני אולמות שבהם ידונו תיקים דומים, תתקבל תוצאה עונשית שונה מקצה לקצה.

סטיה של ממש ממדיניות הענישה הנוהגת עלולה להביא לתוצאה זו, שעל כן כאמור, ערכאת הערעור יכול ותתערב בשל נימוק זה. כך למשל בע"פ 8144/13 פלוני נ' מדינת ישראל (4.3.2015) אמר בית המשפט (מפי כב' השופט ע' פוגלמן): "לכך יש להוסיף כי בחינת רמת הענישה... בנסיבות הדומות לנסיבות המקרה שלפנינו מלמדת כי בית המשפט סטה ממדיניות הענישה הנוהגת..." (ההדגשה אינה במקור).

וכפועל יוצא מכך: "... הגם שכלל נקוט עימנו כי לא בנקל תתערב ערכאת הערעור בעונש שגזרה הערכאה הדיונית, ישום מכלול שיקולי הענישה הביאני לתוצאה שלפיה יש מקום להפחית במידת מה בעונשו של המערער בשים לב לסטיה ממדיניות הענישה הנוהגת..."

אמירה של בית המשפט העליון כי סטיה ממדיניות הענישה הנוהגת יכול ותביא להתערבות בענישה, כמוה כאמירה כי היא מאפשרת התערבות במתחם הענישה, שהרי כפי שצוין לעיל, סע' 40ג(א) לחוק העונשין מורה כי קביעת **מתחם** הענישה תעשה בהתחשב "...בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, ממידת הפגיעה בו, ממדיניות הענישה הנוהגת..." דהיינו - המתחם הוא שמוכתב בין היתר ממדיניות הענישה.

הדעת נותנת כי שינוי המתחם יביא גם לשינוי בתוצאה הסופית, הגם שיתכנו מקרים בהם תהיה התערבות במתחם ועדיין התוצאה הסופית תישאר בעינה, בהיותה הולמת גם את המתחם החדש שנקבע.

22. בענייננו: סקירת הפסיקה שהובאה על ידי שני הצדדים הביאה אותנו לכלל מסקנה כי יש ממש בהשגות הסנגוריה על המתחם שנקבע, ככל שהוא פונקציה של קריטריון מדיניות הענישה הנוהגת. כאשר אנו זוכרים כי סטיה של ממש ממדיניות הענישה הנוהגת מצדיקה התערבותה של ערכאת הערעור. אנו מאמצים את הענישה שהוטלה בבית המשפט העליון בפרשת רבי וקובעים כי הרף העליון באשר למערער 1 יעמוד על 7.5 שנים, ואילו הרף התחתון על 4 שנות מאסר. דעתנו היא כי מתחם זה משקלל

נכונה בין חומרת העבירות לבין מכלול השיקולים האחרים המכתיבים את המתחם.

באשר למערער 2: כל קביעותיו של בית משפט קמא באשר למעמדו וחלקו של מערער 2 בהשוואה לאחיו מערער 1, מקובלות עלינו ואיננו רואים לחזור עליהן. המתחם לגביו יעמוד איפוא על 3 - 5 שנות מאסר בגין עבירות המס.

23. מיקום המערערים בתוך המתחם (לענין עבירות המס).

הטענה המרכזית והמובילה של המערערים לענין זה הינה כי למעשה לא נגרם כל נזק לאוצר המדינה, וכפועל יוצא מכך יש לראות את המערערים כמי שהסירו את המחדל: "**אצלי הסרת מחדל זה החזרת החוב למדינה. שילמתי יותר מהחוב שלי**" (פרוטוקול ישיבת 31.10.16 עמ' 40).

וכיצד הוחזר החוב למדינה?

לענין זה הטענה היא כי המקזזים שנהנו מהחשבוניות הפיקטיביות החזירו לרשויות מע"מ את מלוא סכום המס כ- 13 מיליון ₪, עבור החשבוניות הפיקטיביות אותן קיזזו, שעל כן לא נגרם נזק כאמור לאוצר המדינה. נזכיר לענין זה כי בישיבת יום 4.4.16 שהתקיימה בפנינו, הצהירו באי כח המערערים כי "**אנחנו מוכנים לשלם את המע"מ בסך 13 מיליון ₪ כהסרת מחדל...**" (עמ' 33), הגם שלשיטתם מדובר בהחזרה נוספת של אותו סכום שאותה מוכנים המערערים לקחת על עצמם: "**אנו מוכנים להחזיר פעם שניה סכום של 13 מיליון ₪**" (עמ' 34) בהבדל מהסרה ראשונית של המחדל.

אפשרנו למערערים לעמוד בהבטחתם להסיר את המחדל ולשם כך ניתן פרק זמן נוסף, שכל הנראה לא הניב כל תוצאות של ממש.

בישיבה הנוספת מיום 31.10.16 השתנתה נימת הדברים וכאמור, הטענה היתה כי למעשה אין מחדל. החוב למע"מ אינו קיים - "**הוא לא השתמש בתשומות האלה ולכן אין פה היבט כלכלי... שיראו לי שקל אחד שהמדינה ניזוקה או שקיבלתי קיזוז של התשומות, אני אוריד את הראש**" (עמ' 40). בשורה התחתונה לא היתה מחלוקת על כך שרשויות המס קיבלו למעלה מ- 4 מיליון ₪ (יש מחלוקת בין הצדדים לגבי הגובה המדויק של הסכום 4.1 כטענת המדינה או 4.9 כטענת הסנגורים) וזאת באמצעות רכוש שנתפס. הא ותו לא. כל סכום נוסף לא הועבר על ידי המערערים.

24. איננו מקבלים את טענות המערערים לענין הנזק שנגרם לאוצר המדינה. כל "הקונסטרוקציה" שנבנתה על ידי הסנגוריה בהקשר זה אינה נכונה ואינה משקפת את העבירות בהן הורשעו.

לענין זה מקובלת עלינו לחלוטין עמדת המדינה שאלה עיקריה:

המחדל, המשתקף מהכרעת הדין (שכאמור נותרה בעינה) מורכב מ- 3 אדנים:

עמוד 15

א. החשבוניות הפיקטיביות שהנפיקו והפיצו המערערים, וקוזזו בספרי המקזזים, ובכך נגרם נזק לאוצר המדינה.

ב. המערערים קיבלו **עמלה** בגובה החשבוניות הפיקטיביות. עמלה זו חייבת במס.

ג. המערערים כזכור, הגישו דו"חות כוזבים למע"מ בקשר לעסקאות שלהם ודו"חות כוזבים אלה הביאו לתשלום מס אפסי שאינו משקף את מה שהיה עליהם לשלם. (קיימות גם עבירות נוספות כגון שכר הדירה שגבו מנכסים שבבעלותם ועליו לא שולם מס אולם איננו רואים להתעכב עליהן).

סך הכל עומד המחדל היום, לטענת המדינה, על סך של 32 מליון ₪ וזאת בניכוי הסכום ששולם על ידי המקזזים, והסכום של 4.1 מליון ₪ ששולם על ידי המערערים.

לדידנו הסכום המדויק של המחדל אינו חשוב ודי לנו בקבלת הטענה כי הוא עומד היום על למעלה מ- 20 מליון ₪.

25. באשר להחזרת הסכום על ידי המקזזים:

המערערים אינם יכולים להיחשב כמי שהסירו את המחדל משום שהמקזזים שילמו. העבירות שהם ביצעו בהקשר זה הן **עבירות עצמאיות**. הם אלה שהנפיקו את החשבוניות הפיקטיביות וכדי **שהם** יחשבו כמי שהסירו את המחדל, הם צריכים לשלם את הסכום.

לא בכדי הציעו המערערים כפי שצוין לעיל (בישיבת יום 4.4.16) להחזיר את החוב "**פעם שניה**". שמא משום שגם הם מבינים כי תשלום על ידי המקזזים אינו יכול להיזקף לזכותם, גם לא באשר לתשלום המע"מ.

על אחת כמה וכמה, לא יכול הסכום להיזקף לזכותם לענין מס הכנסה.

המערערים קיבלו **עמלה** בגובה סכום המע"מ שנגרע כתוצאה מהחשבוניות הפיקטיביות, גם עמלה שהושגה באמצעות מרמה כלפי שלטונות המס - חייבת במס.

המחדל בנושא זה ודאי לא הוסר בתשלום על ידי המקזזים.

אין צורך לומר כי התשומות שנדרשו בגין הדו"חות הכוזבים של החברות (מערערות 3 - 5) מנותקות לחלוטין מהמקזזים ואין להן שום קשר לכך.

השורה התחתונה היא, כי נגרם נזק כלכלי לאוצר המדינה על פי כל אחד מ- 3 האדנים דלעיל, והמערערים לא הסירו את המחדל למעט הסכום של כ- 4 - 4.8 מליון ₪ שהוזכר לעיל.

על עבירות הסחיטה והשיבוש (הפרק השביעי)

26. חוסר המעצורים שבא לידי ביטוי בעבירות המס, עולה מדרגה נוספת בפרק השביעי, עבירת הסחיטה והשיבוש, כל מערער על פי חלקו.

כל חטאו של הפקח (באישום הראשון בפרק השביעי) הצטמצם בכך שמילא את תפקידו, דיווח על ביצוע עבודות בניה ללא היתר, מאוחר יותר על ביצוע העבודות בניגוד לצו הפסקה מנהלי, וכן הדביק ומסר עותק של צו ההריסה שהוצא.

בגין כך זכה ל"הבטחה חגיגית" כי בפעם הבאה יקבל כדור בראשו או שידקרו אותו, יאשפזו אותו בבית חולים, ושאר ברכות.

אנשי רשויות החוק למיניהן, שוטרים, פקחים ושאר העובדים מבצעים עבודה סיזיפית, קשה ומתסכלת פעמים רבות. הם אינם אמורים להיות חשופים לאיומים ולהתנהגות בריונית. חוסנה של כל מערכת חוק, מותנה בכך שהעושים במלאכה, יוכלו לבצע אותה ללא מורא.

בפועל, מי שפעל ללא מורא הם המערערים, כפי שהדבר בא לידי ביטוי באישום השני בפרק השביעי. גם עבריינים קשוחים, ספק אם היו מעזים לפעול כפי שפעלו המערערים. להשמיע איומים וולגריים, מפורשים וחד משמעיים: **"תגיד לו שיגיע שמה, והפעם ידקרו אותו..."** (אישום 1), להתפרץ עם אקדח ולהשמיע איומים בעיצומה של ישיבת המועצה, או להודיע למי שהיה חבר ילדות שלו **"כשאני אתפוס אותך אני אזיין אותך שתלמד בפעם הבאה שאיתי לא מתעסקים"** (האישומים הנוספים).

בע"פ 728/13 מוחמד עווידה נ' מדינת ישראל (2011.2013) אמר ביהמ"ש העליון:

"אין צורך להכביר מילים על העבירה של סחיטה באיומים, אשר נוגדת את הסדר החברתי ומשרה בציבור אורה של כל דאלים גבר. בתי המשפט מחמירים בענישה בעבירה זו, הן על מנת לחזק את ידי המתלוננים, הן על מנת להרתיע (ע"פ 9489/06, 9553/06, 9577/06 אבו עסא נ' מדינת ישראל (25.10.2007)[פורסם בנבו] והן "כדי להפגין ולקדם את שאט הנפש אותה מגלה חברה מתוקנת כלפי עבירה זו" (ע"פ 3317/13 אל אעסם נ' מדינת ישראל (18.7.2013)[פורסם בנבו]) וכן בע"פ 2357/13 איתמר רוש נ' מדינת ישראל "ראו גם את דברי השופט סולברג בע"פ 5145/12 אבו זיאד נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (2012) כי "יש ליתן בעבירות אלה משקל רב לשיקול ההרתעה הכללית והפרטנית... פגיעתה הרעה של עבירת הסחיטה באיומים בשלוות הגוף והנפש, מחייבת ענישה קשה".

אין לנו אלא להצטרף לדברים במלואם.

27. לעניינינו, מקובלות עלינו קביעותיו העקרוניות של בית המשפט באשר למשמעות העבירות והנסיבות הספציפיות הקונקרטיות של הביצוע. כפי שקבע בית המשפט, המערערים שניהם התגלו כ"טיפוסים אימתניים זורי פחד ואימה", שאינם בוחלים בדרכי אלימות בוטה, חד משמעית ומסוכנת בדרך להשגת מטרתם.

הטיעון היחיד ששמענו מפי הסנגוריה באשר לעבירות שבפרק השביעי היא כי "לגבי עבירת הסחיטה באיום לא הוגשה תלונה במשטרה. היה קצין משטרה שנכח בארוע והוא התייעץ עם מפקד התחנה בזמן הארוע" (עמ' 44 לשיבת יום 31.10.16).

אין בטיעון זה כדי להפחית מחומרת העבירות בפרק זה. ככלל, עבירות הסחיטה מתאפיינות בחוסר התלהבות מצד קורבנות העבירה להתלונן, בעיקר בשל החשש מפני מי שהתגלו כטיפוסים אימתניים כמו במקרה הנוכחי.

העובדה שהיה במקום קצין משטרה - אינה משנה את התמונה. יהיו שיקוליו ושיקולי מפקד התחנה לענין אי הגשת תלונה אשר יהיו - אין בהם כדי לגמד את מכלול הארועים הכלולים בפרק השביעי, לרבות עבירות השיבוש (באשר למערער 1).

28. באשר לחלוקת האחריות בין המערערים - בית משפט קמא קבע, כזכור, כי שני המערערים פעלו בצוותא חדא, ודחה את הצגתו של מערער 2 כ"חסר בינה". יחד עם זאת, קבע כי מבין שני האחים נותן הטון והדומיננטי היה מערער 1 ולכן ניתן ביטוי במתחמי הענישה ובענישה עצמה.

הסנגוריה לא העלתה כל נימוק שיש בו כדי להצביע על שגגה שנפלה מעם בית משפט קמא בחלוקת האחריות. לפיכך, כפי שקבענו לענין עבירות המס, אנו מותירים את החלוקה בעינה. התוצאה המעשית היא כי המתחמים בגין מכלול האישומים בפרק השביעי תישאר בעינה לגבי שני המערערים.

מיקום המערערים במתחמים

29. כזכור, ראינו לנכון להתערב במתחם הענישה בגין העבירות שבפרקים 1 - 6 בעיקר בשל סטיה ממדיניות הענישה הנוהגת.

שינוי המתחם - מחייב מטבע הדברים שינוי בתוצאה העונשית הקונקרטית.

בנוסף אנו רואים להעניק משקל נוסף מעבר למה שהעניק בית משפט קמא לנסיבות האישיות, כפי שיפורטו בקצרה להלן:

לשני המערערים זוהי הסתבכותם הראשונה עם החוק. לרוע המזל, את הצעד הראשון במדרון הפלילי צעדו שני המערערים ברגל גסה, המצבור "המרשים" של עבירות מסוגים שונים אותן עברו - מדבר בעד עצמו. השילוב בין עבירות המס לעבירות הסחיטה והשיבוש מקנה מימד נוסף לעומקה של אותה הסתבכות.

יחד עם זאת, בהתחשב בכך ששני המערערים אנשים מבוגרים, מערער 1 בעשור השביעי לחייו, ומערער 2

בעשור השישי, יש משמעות מוגברת לכך שמדובר בעבירות ראשונות.

"כרטיס הביקור" של כל אדם, נקנה לאורך כל שנותיו ובבוא יום פקודה - יש לתת ביטוי גם לנורמטיביות באורח חייו עד לנקודת השפל.

בית משפט קמא אכן הזכיר נתון זה, אולם נראה לנו שלא ניתן לו משקל הולם.

נתון נוסף שלו אנו מייחסים חשיבות הינה העובדה ששני המערערים ישבו במעצר לאורך ההליך המשפטי. המערער 1 מ- 4.2.13 עד 1.12.14 ומערער 2 מ- 4.2.13 עד 15.2.15.

בית משפט קמא הורה על ניכוי תקופות המעצר מתקופת המאסר שהושתה על המערערים, אולם כמעט ולא התייחס לכך לענין **עצם קציבתה** של תקופת המאסר.

ניהול הליך שכלל ישיבות רבות, בעוד הנאשמים במעצר, כרוך בסבל נוסף עבור אותם נאשמים. אין דומה מאסר למעצר בהיבטים רבים, במיוחד כשבמהלכו נסיעות רבות לבית המשפט. יש מקום לכימות מרכיב זה בשקלול הסופי.

30. עוד אנו סבורים, בניגוד לדעתו של בית משפט קמא, כי יש משקל מסוים מוגבל מאד בהיקפו לחלוף הזמן. בית המשפט סבר כי בהינתן העובדה שההליכים בתיק זה התנהלו כסדרם, ושמיעת התיק היתה בקצב סביר **"אין לזמן שחלף משמעות עונשית במקרה זה"**. איננו משיגים על קביעתו של בית משפט קמא באשר לכך שההליכים התנהלו בקצב סביר. עדיין, התוצאה הסופית היא שאנו מצויים היום בשלהי שנת 2016 ו"המסע העברייני" כהגדרתו של בית משפט קמא החל בשנת 2007. לא לכל הזמן שחלף אחראים המערערים.

בע"פ 2848/90 אסא נ' **מדינת ישראל** (19.11.1990) אמר בית המשפט העליון:

"ההרשעה על עבירה לאחר עבור עשר שנים מאז ביצועה - כאשר כל השנים האלה מתנהלים הליכים משפטיים - שמה ללעג ולקלס את המושג של שפיטה, של עשיית צדק ושל ענישה [...]. בית משפט זה כבר פסק לא אחת, כי עינוי דין כגון זה יש בו כדי להשפיע במידה ניכרת על העונש, המושת על הנאשם, עד כדי הימנעות מהטלת מאסר בפועל, אלא אם כן הנאשם הוא אשר גרם לכך [...]. וטעם רב יש בכך. מצד אחד, עונש הניתן בריחוק זמן מביצוע העבירה מאבד הרבה מאד מכוח ההרתעה שלו, ומאידך גיסא - הנאשם כבר נטל חלק לא קטן מעונשו, כאשר חרב הדין התהפכה מעל לראשו - והוא במצב שאינו יודע מה גורלו - במשך תקופה החורגת מכל מידה סבירה; ועוד נימוקים אחרים בכיוצא באלה. נימוקים אלה כוחם יפה, בעיקר ובמיוחד, בעבירות, שאינן נמנות עם מעשי אלימות והטלת אימה פסיים כלפי הציבור או עם גרימת סכנה ביטחונית לשלומו".

וראו גם ע"פ 7704/13 מרגולין נ' מדינת ישראל (8.12.2015):

"נאמר בפשטות כי לו היה מקום להטיל על נאשם מספר שנות מאסר בגין תיק מסויים, ומשפטו התארך זמן רב ביותר - נכון היה בדוגמא זו, ככלל, לתת משקל מסויים לתקופה, אך לא לסטות באופן מהותי מהעונש המתאים". (ההדגשה אינה במקור).

אנו רואים להזכיר בהקשר זה גם את הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 128 - הבניית שיקול הדעת המשפטי בענישה), התשע"ו 2016 מיום 27.6.16 (להלן "הצעת החוק"). בהצעת החוק מוצע להוסיף את סעיף 40א(א) שעניינו נסיבות נוספות שאינן קשורות בביצוע העבירה המצדיקות חריגה ממתחם העונש ההולם כדי למנוע עיוות דין. הנסיבות שנמנות בקטגוריה זו כוללות גם את המקרים שבהם "חלף פרק זמן ארוך במיוחד מעת ביצוע העבירה". בדברי ההסבר לתוספת נאמר:

"נסיבה נוספת העשויה להצדיק חריגה ממתחם העונש ההולם היא חלוף זמן רב ממועד ביצוע העבירה. ישנו קושי אינהרנטי בענישתו של אדם בחלוף שנים רבות מיום ביצוע מעשיו. בפרק זמן ארוך זה מבצע העבירה המשיך בחייו ולעתים, הלכה למעשה, אינו אותו אדם בעל נטיות עברייניות שביצע את העבירה. נוסף על כך, במקרה שבו נמשכים ההליכים המשפטיים שנים ארוכות, הימשכות ההליכים עצמה - אם אינה באשמת הנאשם - היא לעתים בגדר עינוי דין לנאשם, ומוסיפה לעונשו. על כן, לא יהיה זה הולם להעניש את הנאשם באותה מידה שבה היה ראוי להענישו בסמוך למועד ביצוע העבירה"

מדובר אמנם בהצעת חוק שטרם התקבלה, אולם יש מקום להאזין לה גם בשלב זה.

סיכום הדברים: יש מקום להתחשבות מוגבלת, שאינה בבחינת "סטיה באופן מהותי מהעונש המתאים".

31. כמונו, כבית משפט קמא, אנו נותנים דעתנו לנסיבות האישיות: מחלתו של מערער 1, מצבה של אשתו, בנו, הסיוע לבתו ומות בנו בתאונה. באשר למערער 2, בגדר הנסיבות האישיות אנו נותנים דעתנו לכך שהוא מגדל שני ילדים אוטיסטים. אין צורך לומר כי מאסרו וחוסר יכולתו לסייע בגידול הילדים יהווה נטל מכביד במיוחד על בת זוגו ועל הילדים. כאמור, בית משפט קמא נתן דעתו לנסיבות האישיות שנמנו לעיל, עדיין אנו סבורים כי יש מקום להתחשבות נוספת.

סוף דבר בנושא תקופת המאסר:

מערער 1

אנו מעמידים את תקופת המאסר בגין העבירות לפי חוק מע"מ ופקודת מס הכנסה על 6 שנים.

תקופת המאסר בגין עבירות הסחיטה ונסיון הסחיטה תישאר בעינה כפי שקבע בית משפט קמא, וכך גם הענישה בגין עבירות השיבוש, אולם ריצוי המאסרים בגין העבירות הללו יהיה בחופף זה לזה, כך שסך הכל בגין העבירות בפרק השביעי, לרבות עבירות השיבוש, ירצה מערער 1 תקופה של 20 חודשים.

תקופה זו תרוצה ברובה בחופף לתקופת המאסר בת 6 השנים אותה עליו לרצות בגין עבירות המס כן שסך הכל יהיה על המערער לרצות 6.5 שנות מאסר בפועל. מתוך תקופה זו תנוכה התקופה בה שהה המערער 1 במעצר מיום 4.2.13 עד 1.12.14.

המאסרים על תנאי שהטיל בית משפט קמא ישארו בעינם.

מערער 2

אנו מעמידים את תקופת המאסר בגין עבירות המס על 4 שנים. תקופת המאסר בגין העבירות בפרק השביעי תישאר בעינה, כפי שקבע בית משפט קמא, דהיינו 10 חודשים.

מתוך תקופה זו 3 חודשים יצטברו למאסר שהוטל עליו בגין עבירות המס והיתרה תרוצה בחופף, כך שסך הכל יהיה עליו לרצות מאסר של 4 שנים ו- 3 חודשים.

מתוך תקופה זו תנוכה התקופה אותה ישב במעצר מיום 4.2.13 ועד 15.2.15.

המאסרים על תנאי שהטיל בית משפט קמא ישארו בעינם.

הקנס

כפי שצוין לעיל, קבע בית המשפט כי מתחם הקנס לגבי מערער 1 נע בין 2 - 4 מליון ₪ והטיל על מערער זה 4 מליון ₪ קנס או שתי שנות מאסר תמורתו.

באשר למערער 2 המתחם שנקבע נע בין 500,000 ל- 1,000,000 ₪ והקנס הועמד על 800,000 ₪ קנס או 7 חודשי מאסר תמורתו.

הסנגוריה מלינה מרה על גובה הקנס, כאשר גם כאן ההפניה היא למדיניות הענישה הנוהגת ממנה חורג בית המשפט באופן בולט המחייב התערבות. המשמעות האמיתית, כך לטענת הסנגוריה, היא תוספת לתקופת המאסר ולכך אין מקום.

עיינו באסמכתאות שהוגשו בנושא הקנס ודעתנו היא, כי גם בנושא זה יש ממש בטיעוני הסנגוריה באשר לסטיה ממדיניות הענישה הנוהגת בקביעת המתחמים והקנסות בעקבותיהם.

אנו קובעים כי המתחם באשר למערער 1 נע בין 1,000,000 ל- 3 מליון ₪.

יש לשקלל גם את העובדה שהמערער נדון לריצוי תקופת מאסר ארוכה והתוצאה הסופית צריכה להיות מאוזנת

ומידתית.

אנו מעמידים איפוא את הקנס שעל המערער 1 לשלם על הרף התחתון, קרי 1,000,000 ₪ או 10 חודשי מאסר תמורתו.

באשר למערער 2, המתחם ינוע בין 200,000 ₪ ל- 800,000 ₪. הקנס יועמד על סך 300,000 ₪ או 3 חודשי מאסר תמורתו.

יתר רכיבי גזר הדין ישארו בעינם.

ניתן היום, כ"א כסלו תשע"ז, 21 דצמבר 2016, במעמד הצדדים.

אסתר נחליאלי-חיאט,
שופטת

ג'ורג' קרא, שופט
סגן נשיא

דבורה ברלינר, נשיאה
אב"ד